

Giftige kerk > Herstel van geestelijk misbruik

Vandaag ga ik het hebben over een heftig, maar ontzettend belangrijk onderwerp. Bijna iedereen die hier zit heeft er op enig moment mee te maken gehad. Voor een aantal met heftige gevolgen, voor een aantal wat minder heftig (en wees daar maar dankbaar voor).

Ik wil het vandaag hebben over de giftige kerk, geestelijk misbruik en het herstel daarvan.

Ik weet dat er mensen zijn die al heel veel herstellen door te ervaren hoe je ook kunt functioneren in een gezonde omgeving, maar de meesten van ons hebben toch een stuk schade opgelopen. Het kan zijn dat je geen herstel meer nodig hebt (dan ben je een gezegend mens) maar dan is het in ieder geval onderwijs om anderen te helpen om te herstellen van geestelijk misbruik en verstikkende kerken.

Ik geloof (en dat is het verlangen van mijn hart) dat deze kerk een plek (een oase) zal zijn waar veel mensen zullen komen die een enorme verstikking en vergiftiging hebben meegemaakt en wanhopig op zoek zijn naar vrijheid en veiligheid.

Ik wil absoluut niet een soort van elitegevoel scheppen dat wij het hier helemaal voor elkaar hebben. God heeft nog vele andere kerken uitgekozen om een dergelijke plek te zijn. Helaas moeten we echter wel eerlijk constateren dat Nederland op dit gebied geen rijke traditie heeft.

Als we de moed hebben om een meetlat te leggen, moeten we ook zeker openstaan om zelf opgemeten te worden.

Hij zei ook tegen hen: 'Let goed op wat je hoort: met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden, en er zal je zelfs meer worden toebedeeld.'

Als je heel precies bekijkt wat er klopt en wat niet, zal minsten even precies gemeten worden hoe het er bij jou voorstaat. Aan de andere kant is de maatstaf die we durven te nemen ook de maatstaf die we krijgen.

- 1 Waar heb ik schade opgelopen en ben nog niet van die schade herstelt (of nog niet volledig)?
- 2 Waar ben ik zelf een bron van schade geweest en is de oorzaak daarvan nog niet weg?

Waarom die eerlijke vragen, waarom die zelfreflectie, waarom nog zoeken naar verwonding die wellicht nog niet genezen is?

Weet je, het is onmogelijk om neutraal te staan in dit soort zaken of er simpelweg geen aandacht aan te besteden en weer door te gaan. Er zijn maar twee manieren waarop je uit situaties van geestelijk misbruik kan komen:

BETER of BITTER.

**Dit is de kern van mijn boodschap vandaag. BETER of BITTER.
Wat is de manier waarop jij er uit wil komen?**

Niet alles wat ik erover ga vertellen is nieuw. Het is een onderwerp waar ik al maanden op aan het studeren en over na aan het denken ben. Het kan bijna niet

anders dan dat een aantal van mijn bevindingen op diverse plaatsen opduiken dan wel opgedoken zijn.

Wat is misbruik?

Misbruik is het verkeerd gebruiken van macht. Of dat misbruik nu emotioneel, lichamelijk, seksueel of geestelijk is. Het is altijd het misbruiken van macht en autoriteit. Macht die gebruikt wordt door iemand om iemand te controleren, manipuleren en/of te gebruiken. Het resultaat bij elk slachtoffer is schade. Emotionele, lichamelijke, seksuele en geestelijke schade (of een combinatie ervan). Misbruik is meestal (zo niet altijd) iemand met macht en autoriteit die zijn/haar macht gebruikt op een verkeerde manier om te compenseren voor eigen angsten, pijn, schade en onzekerheden.

Hoewel misbruik altijd verkeerd is, is het in sommige gevallen meer dan fout – zeker in die gevallen waar vertrouwen ernstig wordt geschonden (kind en ouder, geestelijk leider en een kind van God). Het is niet alleen maar verkeerd vanwege het misbruik van de macht en de onmiddellijke schade, maar het is fout tot op het bot omdat het feitelijk verraad is. Het langetermijneffect van verraad is soms een blijvende schade van de mentale en geestelijke gezondheid en kan iemand voor altijd laten kiezen niet langer kwetsbaar te willen zijn en daarmee iemand beroven van de vrijheid van vertrouwen. Juist daarom komt de klap het hardst aan bij diegene met wie je samenwerkt, die bv. eerst je vrienden waren of aan wie je je vertrouwen en steun hebt gegeven.

Als we dan kijken naar geestelijk misbruik in de kerk (daar richt ik me vandaag op), dan zie je een bepaald basispatroon steeds opnieuw terugkeren:

Mensen krijgen een zekere vorm van ruimte (meer of minder) om dingen te doen, maar daarin zit bijna altijd een gedeelte dat bedoeld is om de doelen van de leider(s) te bereiken. Vaak zijn die doelen ingepakt in prachtige bijbelse woorden en visies, maar daaronder ligt niets anders dan de behoefte van een leider om “iemand” te zijn en “succesvol” te worden.

Ik denk dat iedereen zich wel eens heeft afgevraagd hoe het mogelijk is dat misbruik op een dergelijk grote schaal voorkomt in de kerk. >>>>

Weet je: als de liefde van God niet het hartsmotief is van de gemeenteleiding, dan zal misbruik van macht niet een mogelijkheid maar een waarschijnlijkheid zijn.

Waarom laat God dit zo vaak gebeuren:

1 sam 6:8 Samuël vond het ontoelaatbaar dat ze om een koning vroegen. Daarom richtte hij een gebed tot de HEER, 7 maar die antwoordde: 'Geef gehoor aan de stem van het volk, aan alles wat ze je vragen. Jou verwerpen ze niet. Ze verwerpen juist mij als hun koning.

1 Het volk wilde een leider naar wie ze konden (op)kijken en zaken konden neerzetten in een menselijk perspectief

2 God gaf zijn volk de mogelijkheid om Zijn koningschap over hen af te wijzen ten voordele van een menselijk koningschap. Hij besloot daarin niet om zijn liefde en zegening weg te nemen.

Laat het heel duidelijk zijn. Ik ben niet tegen leiderschap en autoriteit. (BETER NOG,) ik ben zeer pro-autoriteit, maar dan wel bijbels en vanuit de volheid en compleetheid van Vaders liefde. Vanuit de wetenschap dat ik niet langer een slaaf ben, maar een zoon van de Vader.

Spreuken 30:21-22 Van drie dingen heeft de aarde, tegen vier dingen is ze niet bestand: 22 een slaaf die koning wordt...

Uitleg:

Er zijn een aantal klassieke waarschuwingsslampen.

1 Elitair gedrag en isolatie

De neiging om te zeggen: wij weten het beter dan wie dan ook. Wij hebben het antwoord van God ontvangen. Straks krijg je nog een verkeerde invloed ergens anders. Anderen zijn nog niet zover als wij. Wij hebben alles in huis, waarom zou je ergens anders heen gaan? enz.

De drijfveer hiervan is angst. In een giftige kerk is het de angst dat als anderen te dichtbij komen, het wellicht opvalt dat er sprake is van misbruik en misstanden (gezalft des Heren).

2 Leiders die veroordelen en “vervloeken”

Helaas zie je nog wel eens gebeuren (en we hebben daar voorbeelden zat van) dat wanneer iemand een gemeente verlaat of zich niet onderwerpt in bepaalde kwesties, er door leiders veroordeling of regelrechte verwensingen worden geuit. Niet in harde taal, maar veelal verpakt in bijbelse termen. Mensen worden publiekelijk beschuldigd van “rebellie, ongehoorzaamheid of er komt weer eens een of andere geest langs (geest van .... Izebel>>>>).

Voorbeelden van Paulus >> ging om iemand die ernstige schade aanbracht door zijn blijvende en aanhoudende zonde.

Laat ik hiervan een kern noemen. Jullie zijn niet ons bezit. Jezus is onze herder. Jullie staan niet onder mijn/onze autoriteit maar onder die van God. Dat betekent dat als iemand mij iets aandoet hetzelfde principe zal gelden als voor wie dan ook. Mijn hart zal moeten willen vergeven vanuit de liefde van de Vader. Vaak is er opnieuw angst dat bepaalde kritiek of reactie schade zal brengen aan de gemeente. Leiders hebben dan toch een beetje een moederbeer gevoel. Ik herken die neiging wel een beetje, maar wil steeds meer leren dat de gemeente niet van mij is maar van God (laat Hij haar maar verdedigen)

3 Ontkenning van de vrije wil en de grensoverschrijdende bemoeienis met je privéleven

Het is de taak van geestelijke leiders om te spreken over “geestelijk leven”, bijbelse normen en waarden, en het is soms ook nodig om mensen te waarschuwen voor de gevolgen van zonde. In “giftige” kerken zie je echter vaak de neiging (of gewoon voluit) om daarin veel verder te gaan en “controle” uit te oefenen op keuze's zoals:

- Keuze huwelijkspartner, keuze voor opleiding en carrière
- Geld en tijd (rechten op eisen)

- Het vervullen van taken en verantwoordelijkheden
- Hoe je moet denken

Laat het duidelijk zijn, al dit soort zaken zijn keuzes die mensen helemaal zelf mogen maken en natuurlijk is het zeer verstandig om daarin advies te vragen en krijgen, maar de keuze is altijd vrij. Er mag nooit een manipulatie uitgaan (zelfs niet voor zaken die je principieel belangrijk vind). Manipulatie is het gebruiken van angst, schuld en vleierij om mensen dwingen dingen te doen die ze niet van plan zijn of waren.

4 2e hands deel van het lichaam

Soms zie je in een giftige kerk het volgende patroon terug

God
Leiders
Gemeenteleden

Of zelfs
God
Voorganger
Overige leiders
Gemeenteleden

Wat je daarin ziet is opnieuw het elitaire, maar dan intern. Even een bijbeltekst die helemaal klopt:

Spreuken 3:5 “steun op uw eigen inzicht niet”.

Denk vooral niet zelf na, de voorganger heeft het van de Heer ontvangen. Heel vaak zie je dat ook terug in het onderwijs. Leiders die zeggen: “Kijk ik heb het van God, jij verstaat Hem minder. Vertrouw maar niet teveel op je eigen begrip van de bijbel.” Het is ongelooflijk hoe makkelijk mensen volkomen gedachteloos meegaan omdat iemand het zegt. Natuurlijk is het goed om leiders serieus te nemen en tot je te nemen wat ze zeggen en er wat mee te doen maar dat betekent niet dat je niet meer zelf hoeft na te denken of God moet zoeken. God heeft ons gemaakt als geestelijke en als fysieke mensen, maar ook met eigen verstand.

Dit is de tekst opnieuw maar dan in de complete context:

5 Vertrouw op de HERE met uw ganse hart en steun op uw eigen inzicht niet. 6 Ken Hem in al uw wegen, dan zal Hij uw paden recht maken.

5 Leiderschap zonder “accountability”

Leiders moeten vrij zijn om te leiden, anders zijn het geen echt leiders. Maar de kerk is een familie en geen hiërarchie. Daarom moet er altijd ruimte te zijn om vragen te stellen (in nederigheid). Het probleem is dat het ook vaak gebeurt dat mensen vanuit hun verwonding, trots, angst enz. proberen leiders te misbruiken, waardoor het door kan slaan naar de andere kant en elke vraag wordt gezien als aanval.

Het sleutelwoord in deze is **vragen**. *Een vraag is alleen een vraag als het antwoord dat je kan geven vrij is.* Als een vraag maar op één manier beantwoordt mag worden is het een eis.

Maar het is goed om vragen te stellen als:

Waarom doen we mee met de 40 dagen actie, dat begrijp ik niet?

Hoe komt het dat de huurkosten zo hoog zijn, is een andere oplossing daarin mogelijk?

Enz.

Gezonde zelfdenkende leiders willen gezonde zelfdenkende gemeenteleden. Ik deel dat van harte. Ik zal zelf ook bij twijfel gewoon vragen naar de hoe en waarom. Anderen mogen dat daarom ook.

Vragen twee kanten op is dus geen controle (ook niet kritische vragen over keuzes van mensen).

6 Wetticisme en veroordeling

Wetticisme is zonde en geeft een nadere invulling aan wat mensen wel en niet mogen (ver voorbij de bijbelse lijn). Zie uitdraai wetticisme vs. heiligheid.

7 Zondebok en ontkenning

Er is een probleem en dus krijgt iets, iemand of iemanden buiten de leider zelf de schuld. Als jullie, het komt door, het is een aanval van de duivel, er wordt niet voldoende gebeden, niet iedereen staat achter me, enz, enz.

De gemeente groeit niet hard genoeg omdat jullie niet voldoende bidden en evangeliseren.

8 Een voortdurende wisseling van leiding en medewerkers.

Behalve de seniorleider gaan er mensen weg die opkwamen tegen het misbruikende karakter van een leider.

Lincoln:

Je kunt wellicht alle mensen voor een tijdje in de maling nemen, het is zelfs mogelijk om sommige mensen voor altijd in de maling te nemen; maar je kunt niet alle mensen altijd in de maling nemen.

De kwaliteit van de andere leiders en de ondersteunende staf is een goede indicator van de gezondheid van de gemeente of organisatie.

Hoe genees je ervan

De oplossing

Soms kun je denken dat herstel simpelweg een keuze is. *Natuurlijk kun je pijn hebben, maar als je er simpelweg voor zou kiezen de bijbel te geloven en in de goedheid van God te geloven, dan wordt je hart vanzelf hersteld.* In veel gevallen zal dit ook zo zijn, maar heel vaak kan iemand geloof hebben en toch niet zomaar weer terug komen in een emotionele en geestelijke gezondheid.

Jeremia 6:

14 Ze verklaren de wond van mijn volk lichtvaardig voor genezen, ze zeggen: “Alles gaat naar wens.” Nee, niets gaat naar wens! 15 Schamen zij zich voor hun wandaden? Integendeel, zij weten niet wat schaamte is.

Ik wil niet vandaag en niet morgen wonden die er liggen (sommige vers, sommige oud, sommige groot en sommige klein) lichtvaardig als genezen bestempelen. Het zijn echte wonden en het is goed om ze serieus te nemen, en niet om onder het vloerkleed te vegen of met de mantel der liefde te bedekken. Daarom opnieuw die tweeledige vraag:

- 1 Waar heb ik schade opgelopen en ben nog niet van die schade herstelt (of nog niet volledig)?
- 2 Waar ben ik zelf een bron van schade geweest en is de oorzaak daarvan nog niet weg?

1 eerste sleutel = eerlijkheid (en geen ontkenning)

Je genezing begint bij de eerlijkheid erover. Overheersing en manipulatie is fout en vraagt daarom om vergeving. Het is “de reden” waarom een aantal jaar geleden dit leiderschap hier heeft gestaan en vergeving heeft gevraagd voor de wijze waarop mensen hun vrijheid was ontnomen om zichzelf te zijn en er simpelweg door manipulatie een vrijheidontnemende vorm van overheersing was. Ik ben die dag niet vergeten en beschouw dat nog steeds als de belangrijkste stap op weg naar een gezonde gemeente.

Helaas hebben velen van jullie in diverse gradaties misbruik en overheersing meegemaakt waarvoor nooit vergeving is- en wellicht wel nooit vergeving zal worden gevraagd. Jij zit echter wel met de schade en het verraad.

Sommigen hebben aan den lijve ondervonden dat oude vrienden je hebben laten vallen als een baksteen omdat je toevallig andere keuzes maakte in je leven of omdat je een gemeente verliet, en hebben daardoor angst ontwikkelt om je weer te geven.

Sommigen hebben valse beschuldigingen naar hun hoofd gekregen die je niet kunt bestrijden of zijn afgerekend op hun eerlijkheid over problemen en zonden en zijn extra voorzichtig geworden om eerlijk en kwetsbaar te zijn.

Sommigen hebben zo'n nare smaak van hoogmoed en bothed van leiders dat ze per definitie weinig meer op hebben met autoriteit en gezag (voor sommigen een heel vies woord).

Na alles wat je hebt meegemaakt lijkt het weleens compleet onmogelijk om nog onbevangen christen te zijn in de gemeente. En natuurlijk hoef je niet terug naar periodes dat je zelf nauwelijks nadacht en volkomen naïef was, maar ik geloof dat er wel een weg terug is naar een nieuw vertrouwen. Zelf denken is een gave, geen zonde.

Wat het gevaar echter is, is “gezond wantrouwen”. Gezond wantrouwen bestaat volgens mij niet. Vriendelijke haat en een gewelddadige vrede vallen voor mij in dezelfde categorie. Het is gewoon wantrouwen en achterdocht. En ik kan het me heel goed voorstellen.

2 tweede sleutel = vergeving

Zonder daar al te lichtvaardig mee om te gaan, is de tweede sleutel vergeving (boekje: Belang van vergeving). In de eerste plaats vergeving voor diegene die je heeft beschadigd (luister, je hoeft niet te verzoenen, maar te vergeven), in de tweede plaats kun je jezelf vergeven waar je gemanipuleerd hebt en anderen hebt overheerst. In de derde plaats kun je jezelf vergeven dat je zo stom bent geweest om als een mak schaap mee te gaan met die overheersing (of voor een tijdje).

3 derde sleutel = herstel door Vader

De bron van genezing is God zelf. Een gezonde omgeving, een gezonde gemeente, gezonde leiders en gezonde vrienden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan je herstel en je weer hoop en vertrouwen geven. Echter, de diepe wonden en beschadigingen in je kunnen alleen maar worden genezen door en bij God zelf.

Dit is zeker niet plastisch bedoeld, maar je kunt een vergelijking maken met wanneer iemand slachtoffer is geweest van incest of verkrachting en dan een gezonde partner vindt die wel goed voor je is en voor je zorgt en geduld heeft. Dit kan een enorm herstel met zich meebrengen. Echter, alleen God kan je maagdelijkheid herstellen, ook als het gaat om geestelijk misbruik. Dit is vaak niet in een dag voor elkaar. Vader zal je stapje voor stapje helpen om helemaal te herstellen.

Voorafgaand aan de drie sleutels voor herstel ligt eerst een keuze. Ik heb met alles besloten om er BETER uit te komen omdat het automatische alternatief BITTER is. Ik wil niet BITTER worden, ik wil niet BITTER zijn en ik wil niet BITTER blijven waar ik dat al ben.